

עונה
29 2012
2013

יחי החופש

הקאמרטע הישראלית ירושלים
מנהל מוסיקלי: אבנר בירון

הקאמרטא הישראלית ירושלים

המייסד והמנהל המוסיקלי: אבנר בירון

מלחין הבית: יוסף ברדנשווילי

חברי התזמורת

כינור ראשון	כינור שני	ויולה	צ'לו	קונטרבאס	אבוב	קרן יער
ארנולד קוביליאנסקי*	אטיין מנרי*	מיכאל פלסקוב*	צבי אורליאנסקי*	דמיטרי רוזנצוויג*	מוקי זוהר*	אלון ראובן*
נטלי שר*	אדוארד רזניק**	דורון אלפרין	יפם אייזנשטד*	גנאדי ליטבין	אורי מירז	אדריאן ארויו סוליס
כרמלה ליימן**	זינה לויין	מיכאל יאבקר	מרינה כץ*	חליל	בסון	חצוצרה
מיכאל בויאנר	קרן ליפקר	בוריס רימר	אלכסנדר סינלניקוב**	אסתי רופא*	מאוריציאו פאז*	מרט גורביץ'
פאבל גלגנוב	מיכאל קונצביץ'	אנדריי שפלניקוב			קריסטיונס גריגס	
רומן יוסופוב						
סופיה קירסנובה						

כנר ראשי אורח: מתן דגן

נגנים אורחים: איליה שוורץ, קלרינט: קרן פנפיומן זהבי, טימפני: עודד גייצהלס, כלי הקשה

חברי הוועד המנהל

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

ניסים לוי	רוברט דרייק	פרופ' אבי בן בסט	ד"ר חנן אלון	פרופ' רות ארנון*, יו"ר
פרופ' מנחם פיש*	פרופ' משה הדני*	פרופ' בני גיגר*	יצחק אלרון*	יעקב אייזנר*
פרופ' אורי קרשון	משה וידמן*	עו"ד יאיר גרין*	שמשון ארד	אלי אייל
ברוך שלו*	שרה זלקינד			

הצוות האדמיניסטרטיבי

העוגב, שנבנה ע"י גדעון שמיר, והטימפני הועמדו לרשות התזמורת באדיבות קרן התרבות אמריקה-ישראל	מנהל במה: ואלרי אקסיונוב יועץ משפטי: עו"ד עמי פולמן הנהלת חשבונות: שרית יצחקי	מנהל שיווק: איתי שיקמן מכירות: דגן פדר מזכירות: קלייר ינון	מנהל כללי: בן ציון שירה מנהל אדמיניסטרטיבי: מיכאל קונצביץ' מפיקה וספרנית: אביגיל סנדלר
--	---	--	--

מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 | בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים | טל: 02-5020503 | פקס: 02-5020504
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com | אימייל: info@jcamerata.com

התזמורת נתמכת על ידי: משרד התרבות והספורט | עיריית ירושלים, האגף לתרבות | קרן מרק ריץ' ומסתייעת בתורמים שונים.

עונה
29 2012
2013

יחי החופש

אבנר בירון מנצח
דניאל גורטלר פסנתר (ישראל-ארה"ב)

קלוד דביסי (1862-1918)

רביעיית כלי קשת מספר 1 אופוס 10
בסול מינור (גרסה תזמורתית)

יוהאן סבסטיאן באך (1685-1750)

קונצ'רטו למקלדת רי"ב 1052 ברה מינור

הפסקה

צבי אבני (1927)

קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת
(בכורה ישראלית)

פרנץ יוזף היידן (1732-1809)

סימפוניה מס' 45 ("הפרידה")
בפה דיאז מינור

ירושלים / המינהל הקהילתי, הגבעה הצרפתית
יום ב', 18.2.13 בשעה 12:00 (קונצרט מיוחד עם תהליך העבודה)

ירושלים / אולם הנרי קראון

יום ג', 19.2.13 בשעה 20:00

כפר סבא / אודיטוריום ספיר

יום ד', 20.2.13 בשעה 20:30

רחובות / אולם ויקס במכון ויצמן למדע

יום ה', 21.2.13 בשעה 20:30

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות

מוצאי שבת, 23.2.13 בשעה 20:00

חדשנות ומעוף מאפיינים את המנצח והחלילן אבנר בירון, מייסדה, מנהלה ומנצחה הקבוע של הקאמרה הישראלית ירושלים. בעבודה שיטתית ויצירתית הקנה לתזמורת יוקרה בארץ ובעולם והופעותיה תחת שרביטו זוכות לשבחי הביקורת, לאמון המנויים הוותיקים ולהערכת המצטרפים החדשים. מלבד 29 עונות הקונצרטים על בימות המוסיקה בארץ, הופיעה הקאמרה הישראלית ירושלים באולמות המרכזיים של פריס, אמסטרדם, ברלין, לוצרן, באזל, ז'נבה, מדריד, ניו יורק, וושינגטון, לוס אנג'לס, שיקגו, אלסקה, בייג'ין, שנחאי, טביליסי, ירוואן ועוד.

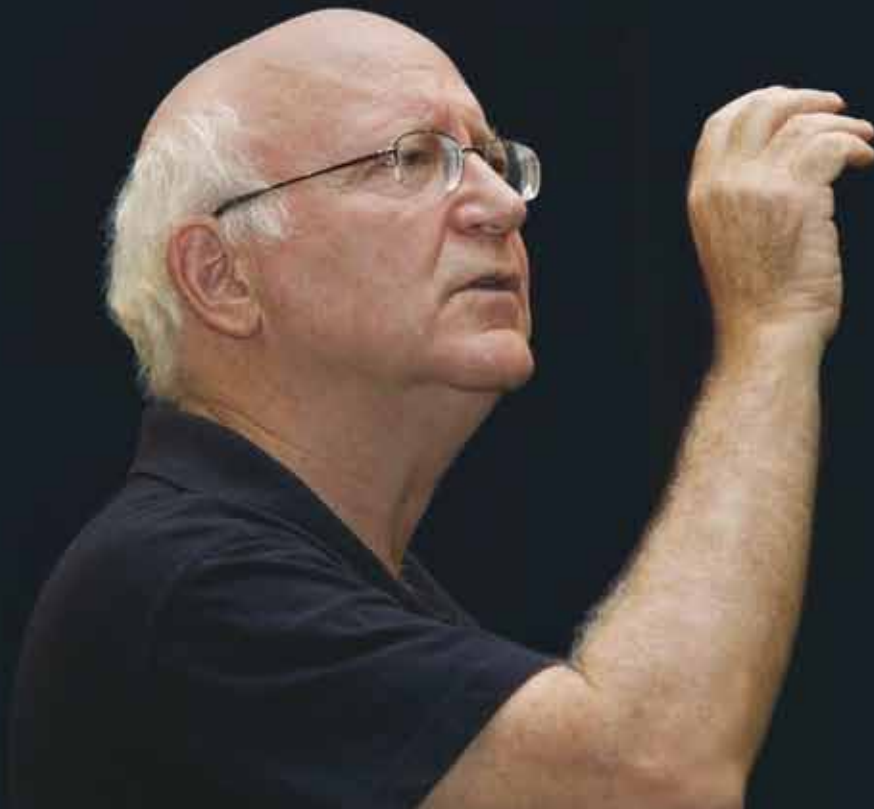
לצד העלאת נכסי צאן הברזל של המוסיקה הקלאסית, אבנר בירון משלב ברפרטואר הקאמרה יצירות מעניינות ונדירות מן המוסיקה העולמית והוא מזמין בעבור התזמורת יצירות חדשות ממלחינים ישראלים. חלק ניכר מזמנה וממרצה של התזמורת מיוחד לפעולות חינוך למוסיקה בקרב תלמידים בירושלים וברחבי הארץ.

את הקריירה המוסיקלית שלו החל אבנר בירון כחלילן בתזמורת הפילהרמונית הישראלית ובתזמורת הקאמרית הישראלית. לפני כן למד ביולוגיה באוניברסיטה העברית והשתלם בניצוח באקדמיה למוסיקה בווינה ובמוצרטאום של זלצבורג. גישתו למוסיקה ולאניטרפרטציה מושפעת מהשכלתו הרחבה במוסיקה ובמדע. כחלילן הירבה להופיע בירון בהרכבים קאמריים וברסיטלים וניהל כיתות-אמן רבות משתתפים בארץ

ובחוץ לארץ. כמורה וכמחנך העמיד דורות של חלילנים ושל מורים לחליל. הוא אף הקים את "אנסמבל סולני הגליל", הרכב וירטואוזי שזכה להצלחה בינלאומית בזמן קצר.

אבנר בירון ניצח על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור והסינפונויטה באר שבע, והוא מוזמן לנצח על תזמורת ברחבי העולם. כמוכן כיהן כמנהל המוסיקלי של פסטיבלים, ביניהם "אבו גוש" ו"מי מוסיקה וטבע בגליל".

ב-1994 נתמנה בירון לראש האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. בשלוש הקדנציות של כהונתו הצעיד את האקדמיה להישגים מרשימים: הוא יזם פתיחת מחלקה למוסיקה מזרחית, הקים את התזמורת הקאמרית של האקדמיה ויסד את הפקולטה למוסיקה רב-תחומית. בירון נבחר לכהן כחבר הועדה המתמדת של ארגון האקדמיות הגבוהות למוסיקה באירופה (AEC). ב-2005 זכה בפרס שרת החינוך על מצוינות ותרומה אמנותית רבת שנים בתחום המוסיקה בארץ.

ליון רנה ביילי מבקרת ביטאון האספנים Fanfare מדמה את דניאל גורטלר לפירקושני, גיללס ופוליני. היא כותבת: "על ידי שילוב בין שימת לב לפרטים לבין חוש מצוין לרובטו* הוא מצליח להגיע אל לב המוסיקה."

את לימודי הפסנתר החל דניאל גורטלר, יליד 1965, עם הגב' נעמי הכהן ולאחר מכן למד אצל פרופ' אריה ורדי באקדמיה למוסיקה רובין בתל אביב ובבית הספר הגבוה למוסיקה בהנובר. כמו כן הדריכו הפסנתרן והמנצח כריסטוף אשנבך.

גורטלר הופיע עם כל התזמורות החשובות בארץ והפילהרמונית הישראלית ביניהן, וכן עם הפילהרמוניות של לונדון ושל צפון מערב גרמניה, הסימפוניות של רדיו ברלין, רדיו בוואריה ורדיו שוויץ הצרפתית, תזמורת רשות השידור הצפון גרמנית, הסימפוניות של בוכום, הסימפוניות של אטלנטה, יוסטון וסן-חוסה והסימפוניות "העולם החדש" במיאמי. בקונצרט של הסימפוניות סן פרנסיסקו החליף גורטלר בהתראה קצרה את מארי פרחיה בביצוע הקונצרטו לפסנתר של שומאן בניצוח ולרי גרגייב.

גורטלר ניגן תחת שרביטיהם של יורי אהרונוביץ', דן אטינגר, כריסטוף אשנבך, לאוניד גרין, מנפרד הונק, אילן וולקוב, פרנץ ולְרֶ-מַסֵּט, מייקל טילסון תומס, יואל לוי, זובין מהטה, סטיבן סלואן, יוסטוס פֶרְנַץ, מנדי רודן, נעם שריף ויואב תלמי. הוא הופיע בפסטיבל ישראל ובפסטיבלי יוסטון, לוצרן, מונפלייה ושלזוויג-הולשטיין. הוא ניגן רסיטל במשכן נשיאי ישראל, כאשר אירח הנשיא

פרס את הנשיא בוש ואת ראשי הממשלה בלייר ואולמרט לציון יום העצמאות ה-60 של מדינת ישראל. באחרונה הופיע גורטלר בלינקולן סנטר ובמוזיאון המטרופוליטן של ניו יורק, בתיאטרון מוגאדור בפריס ובוויגמור הול בלונדון.

מוסיקה קאמרית חביבה מאוד על דניאל גורטלר והוא מנגן בקביעות עם הכנרים דיוויד גאָט, ניקולאי זניידר וגיורא שמידט, הצ'לן סטיבן איסרליס, הסופרניות שרון רוסטורף-זמיר, סיוון רותם וסילווייה שוורץ, הטנור דניאל יוהנסן והבריטון Bo Skovhus. בשנת 1998 ערך את רסיטל הבכורה שלו ב-92nd Street Y הניו יורקי ובו ביצע את כל מחזור השירים ללא מילים של מנדלסון ואף הקלטי אותם בתקליט. תקליטור ובו לידר של שוברט עם הסופרן שרון רוסטורף-זמיר היה מועמד לפרס אמי בארצות הברית ותקליטי כפול של יצירות שומאן לפסנתר סולו הקנה לו שבחים רבים, ביניהן זה שב-Fanfare. גורטלר השתתף בהקלטת הווידאו של יצירת מרק נייקרוג "מבעד לווידים" עם פנחס צוקרמן.

בראשית דרכו היה גורטלר בין זוכי תחרויות הנגינה בפסנתר: בתחרות הבינלאומית בווינה-דל-מר שבצ'ילה ובתחרות הפסנתר הבינלאומית של ברמן קטף את הפרס הראשון, בתחרות הפסנתר הבינלאומית של מינכן זכה בפרס השני ובתחרות הפסנתר הבינלאומית של ז'נבה הוענק לו הפרס השלישי. בארץ זכה בפרס ג'ינה בכאואר ובפרס קלרמונט היוקרתי. מסוף שנות השבעים ועד סוף שנות התשעים זכה

במלגות מטעם קרן התרבות אמריקה-ישראל. היום דניאל גורטלר נמנה עם סגל המורים של בית הספר הגבוה למוסיקה בוכמן-מהטה שבאוניברסיטת תל אביב וכמה מתלמידיו כבר זוכים בפרסים בינלאומיים.

בעבור גורטלר נגינת הקונצ'רטו ברה מינור של באך עם הקאמרטה הישראלית ירושלים היא מעין סגירת מעגל, שכן זה היה הקונצ'רטו הראשון שניגן בהופעה פומבית. היה זה במוזיאון תל אביב לאמנות בהיותו בן 16 והתזמורת הייתה תזמורת תלמה ילין.

*Tempo Rubato ("זמן גנוב" באיטלקית) - הארכת משכו של תו על חשבון שכניו, לשם הגברת המתח המוסיקלי.

מתן דגן

קרן הדר

יניב דינור

אנדרס מוסטון

ג'מה ברטוניולי

ירח על אלבמה

יניב דינור מנצח (ישראל)
קרן הדר סופרן (ישראל)
מתן דגן כינור (ישראל)

- איגור סטרווינסקי ספטט
- איגור סטרווינסקי פסטורל
- הנס אייזלר השיר על אם גרמנייה
- קורט וייל הפרק השלישי מתוך הקונצ'רטו לכינור ולתזמורת כלי נשיפה
- קורט וייל שירים מתוך "אופרה בגרוש", "מהגוני", "אבודה בכוכבים" ועוד

כרמיאל: היכל התרבות

יום ב', 22.4.13 בשעה 20:30

אריאל: היכל התרבות

יום ה', 25.4.13 בשעה 20:00

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

מוצ"ש, 27.4.13 בשעה 21:00

גני תקווה: מרכז הבמה

יום ב', 29.4.13 בשעה 20:30

ירושלים: אולם הנרי קראון

יום ג', 30.4.13 בשעה 20:00

יופי נצחי

אנדרס מוסטון מנצח וכינור (אסטוניה)
ג'מה ברטוניולי סופרן (איטליה)

- ויואלדי סינפוניה מספר 1 וסינפוניה מספר 2
- קשישטוף פנדרצקי אגנוס דיי
- ארוו פֶרֶט טריסאגיון
- ויואלדי לאודטה פוארי
- באך קונצ'רטו לכינור מס' 1 בלה מינור רי"ב 1041
- ולנטין סילבסטרוב מוסיקה שקטה
- הנדל גלוריה

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ה', 4.4.13 בשעה 20:30 (המשולבת הקטנה)

מוצ"ש, 6.4.13 בשעה 21:00

יום ב', 8.4.13 בשעה 20:30 (סדרת יום א')

יום שישי, 12.4.13 בשעה 13:00

ירושלים: אולם הנרי קראון

יום ג', 9.4.13 בשעה 20:00

כפר סבא: אודיטוריום ספיר

יום ד', 10.4.13 בשעה 20:30

רחובות: אולם ויקס במכון וייצמן למדע

יום ה', 11.4.13 בשעה 20:30

קלוד דביסי, פסנתרן, מלחין ומבקר חד, היה אוטודידקט בתחומים שאינם מוסיקה. את ספסל הלימודים הראשון חבש בכיתות הקונסרבטואר הפריסאי בהיותו בן 10 ושם התחנך עד גיל 21. כבר כתלמיד צעיר היה מרדן כלפי מוריו לתיאוריה ולהרמוניה ובפרס רומא הנכסף זכה רק על ידי התאמת יצירתו המוגשת (הבן האובד) ל"כללים". בשנת 1885, קצת אחרי תום לימודיו, כתב על יצירה שהלחין: "אני בטוח שהיא תידחה, כי המכון [הצרפתי]", רואה בנתיב שהוא מתווה שביל יחידי אין בלתו, אך אין מה לעשות! אני מאוהב מדי בחירותי, דבק מדי ברעיונותיי".

כיוון שבבית ספר "רגיל" לא למד, השלים דביסי בשנות העשרים הבוהמיניות של חייו את השכלתו בישיבה בבתי קפה במחיצת אנשי הזרם הסימבוליסטי, ממעריצי בודלר ואדגר אלן פו: סטפן מלרמה, פול ולרי, אנדרה ז'יד ופייר לואי. בתקופה זו התרועע גם עם היצירים טולוז-לותרק, ויסלר ורדון ובאוזני תלמידה התבטא לאמור, כי לו היה הדבר בידו היה מעדיף להיות צייר ממלחין. עתה, משלמד מחבריו כי המסתורי והלא מוגדר עדיף מן הנתורליסטי, כי השירה יכולה להסתפק ב"חרוז חופשי", כי "התרשמות" הצייר עדיפה מהעתקה של מודל, יישם עקרונות אלה גם בהלחנותיו, וכך היה בעיני הביקורת ל"אבי האימפרסיוניזם במוסיקה".

שמות יצירותיו ופרקיהן מלאי אימאז'ים חושיים: "משחק הגלים", "דר-שיח בין הרוח לים", "הקתדרלה השקועה", "מראות",

"הטבעות", "ערבסקות", "נוקטורנים", "אור ירח". אך מעבר לכותרות, השינויים היו במהות עצמה. "צבעי" התזמור שהניח דביסי על החמשות היו כרומטיים ומעורפלי זהות: אקורדים בלתי טונאליים או בעלי טונליות כפולה, סולמות של טונים שלמים, סולמות אוקטטוניים ופנטטוניים ומודולציות פתע, המגוחות יש מאין בלי מעבר הרמוני. על פי עדותו של בן התקופה טען דביסי כבר בשנת 1890, שלוש שנים לפני חיבור הרביעייה שלפנינו, כי המוסיקה איננה ניתנת לחלוקה בינארית בין מז'ור למינור ואפילו נגד עקרון המקלדת המשווית היטב של באך התמרד. לצד התפעלות ממוסיקת הגונגים של תזמורת הגמלאן האינדונזי שפגש בתערוכה הבינלאומית הגדולה של פריס 1878 (במלאת 100 שנה למהפכה הצרפתית) למד גם מוסיקה סינית, יפנית והודית.

בנעוריו העריץ את המוסיקה של ווגנר ואף נסע לשמוע אותה בבירויט, אך בשלב כלשהו החליט להפנות לה עורף לטובת אידיים צרפתי ייחודי. בניגוד ליצירות אדירות ההיקף של וגנר ושל רומנטיקנים מאוחרים אחרים, בחר דביסי בצורות קטנות ונגישות יותר.

את רביעיית כלי הקשת מספר 1 (בעצם היחידה שכתב) השלים דביסי בשנת 1893. ניכרים בה כמה מייחודי התזמור שנמנו לעיל, כגון השימוש בסולם הטונים השלמים, הד למוסיקת הגמלאן וכן שימוש במודוס הפריגי*. המומחים מזהים ביצירה השפעות של סזר פרנק, מורו של דביסי מימי הקונסרבטואר, וכן

רסיסי גריג הנורבגי ובורודין הרוסי. ארבעת פרקי הרביעייה אינם מכילים את המבנה המוכר A-B-A (הצגה-פיתוח-מחזור) המצוי ברביעיות מימי היידן והלאה. לעומת זאת הפרקים מאונקלים זה בזה בידי נושא אחד משותף, רעיון נדיר עד אז. לאנדנטה, המובא בדרך כלל כפרק שני, הקדים דביסי סקרצו (הקריו כאן "ערני וממושקל היטב"). הממוקם ברביעייה הקלאסית כפרק שלישי. את היצירה ניגנה ב-29 בדצמבר 1893 רביעיית איזאי ב-Société Nationale של פריס והתגובות היו מעורבות. המסורתנים תקפו אותה נחרצות ואחרים התפעלו מחדשנותה. היום היא נחשבת אחת מאבני הדרך ביצירת דביסי וביצירות הבאים אחריו, כגון ראוול וברטוק.

לביצוע שלפנינו יעלו לבמה לא רק שני כנרים, ויולן וצלן, כמצופה, אלא גם קונטרבססטים וכל שאר קשתני התזמורת. היצירה מנוגנת הפעם מתוך פרטיטורה שכותרתה "עיבוד לרביעייה סולנית ולתזמורת כלי קשת". הצ'לן גאורג אוין עיבד את היצירה בשנת 2001 כך, שהנגנים הראשונים של סקציות הכינור הראשון, הכינור השני, הוויולה והצ'לו מובילים בקטעי הסולו ככתוב, אך אליהם מצטרפים לפרקים גם קשתנים נוספים, המעבים את המרקם והמעניקים תוספת נפח בפסקאות מסוימות ועל ידי כך מחדדים את הקונטרסט בין קטעי הסולו לקטעי ה"טוטי"***.

*אחד מארבעת המודוסים הכנסייתיים העתיקים, ששרד למשל במוסיקה האנדלוסית.
** Tutti - נגינת התזמורת כולה.

טאבי הטובה וכבר הפיל

להב שני מנצח / נועה בירון שחקנית

מלחינים קלאסיים רבים כתבו יצירות מוסיקליות לטקסטים של סיפורים, כדי ליצור היכרות וקשר בין הילדים לבין עולם המוסיקה. אנו בחרנו להתמקד בשתי יצירות.

טאבי הטובה היא אולי היצירה המוכרת ביותר לילדים בארצות דוברות האנגלית. את הסיפור כתב פול טריפ והלחין ג'ורג' קליינזינגר, והוא מציג לילדים בצורה מרתקת את כלי התזמורת ואת דרך התנהלותה.

המלחין הצרפתי פרנסיס פולנק כתב מוסיקה לסיפורו של **הפילון בבר**, היוצא מן הגיונגל אל הכרך הגדול, קונה שם דעת ובשובו לארץ הפילים, הוא מומלך על עם הפילים ומקים ציוויליזציה פילית מודרנית ונאורה.

את הסיפורים תספר נועה בירון, שזכתה השנה בפרס "הבמה" כשחקנית מצטיינת בהצגות ילדים ונוער.

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ב', 18.3.13 בשעה 17:30

ירושלים / אולם ימקא

יום ג', 19.3.13 בשעה 17:30

אשקלון / מרכז הכנסים הבינלאומי

יום ה', 21.3.13 בשעה 17:30

לפרטים ורכישה: 1-700-55-2000

א'-ה' בין השעות 09:00-17:00

www.jcamerata.com

המציב את הצירוף "באך 1052" בחלון החיפוש של גוגל יזכה לראות בתוך 0.16 שניות מיליון ושמונה מאות אלף מובאות. כבר שלוש הראשונות - ביצועי הקונצ'רטו ביו-טיוב - חלוקות ביניהן באשר לשמו של הכלי הסולני: קישור טרוור פינוק מכנה את היצירה **קונצ'רטו לצ'מבלו**, קישור מארי פרחיה מכתיר אותה **קונצ'רטו לפסנתר** והקישור לביצועו של גלן גולד קורא לה **קונצ'רטו למקלדת**, כדי לעטוף בביטויי מכליל את שני הכלים השונים כל כך - הצ'מבלו, כלי הפריטה הברוקי בעל הצליל הענוג ונכדו הענק, הפסנתר.

באך ניגן על צ'מבלו. כשקיבל עליו לנהל בשנת 1729 את ה"קולגיום מוזיקום" של לייפציג, נפתחו לו הזדמנויות פז. לא במובן של זהובים, שכן הקולגיום היה גוף התנדבותי, עשוי מוסיקאים מקצועיים ותלמידי אוניברסיטה. אך העובדה שהחזיק בתפקיד במשך כעשור מצביעה על כך כי חפץ בו. נקל גם לנחש על שום מה: ה"קולגיום מוזיקום" העניק לבאך הזדמנות להלחין מוסיקה חילונית, אליה ערגה נפשו לאחר שש שנים (מ-1723 ואילך), שבהן היה טבול בהלחנה של מוסיקה דתית בכנסיית תומאס של לייפציג וכן בניהול התוכנית המוסיקלית של שתי כנסיות קטנות יותר בעיר. יתרון ה"קולגיום מוזיקום" היה שבמסגרתו ניתנו קונצ'רטים שבועיים, ואלה אפשרו לבאך לשוב ולבצע - ועל פי תפיסותיו - מוסיקה שאיננה כנסייתית. תדיר היו הקונצ'רטים הפומביים נערכים ב"קפה צימרמן" הידוע, וכאן ניתנה הזדמנות לבניו בני העשקה של באך, וילהלם פרידמן

וקרל פיליפ עמנואל, נגני צ'מבלו מעולים, לנגן לפני קהל. לצורך מפגן יכולות "באך ובניו" הכין יוהאן סבסטיאן סדרת קונצ'רטי לצ'מבלו יחיד, לשניים, לשלושה ואפילו לארבעה*, כולם בליווי אנסמבל כלי קשת וכולם - כך סבורים - שיכתובים של קונצ'רטי לכינור או לכלי נשיפה שהלחין טרם בואו ללייפציג.

הקונצ'רטו לצ'מבלו רי"ב 1052 נולד כנראה בתקופה זו והוא צרור בכתב יד לייפצינאי עם עוד שישה קונצ'רטי לצ'מבלו יחיד שקיבלו את מספרי רי"ב 1052-1058. הוא נגזר כנראה מקונצ'רטו לכינור אבוד וקדום של באך ופרקיו מופיעים גם בגרסת אורגן כחלקים משתי קנטטות. קרוב לוודאי שאת תפקידי הליווי התזמורתי הותיר באך על כנם, ואילו את תפקיד הכינור עיבה באקורדים ובפיתוחים ליד שמאל, כמתאפשר בכלי הרמוני. הדבר הזה נכון במיוחד בפרקי האלגרו ואילו בפרק השני, האדג'ו, יד ימין מנגנת את תפקיד הכינור ויד שמאל מצטרפת כמעט בכל לתפקידי הקונטינואו (צ'לו, וילונה) שבאנסמבל.

אחת ההתפעלויות שמסב באך לדורות היא הדרך שבה הפליא לשלב שונות בתוך סימטריה, כגדולי האדריכלים. כפי ששני שערי קתדראלה עטורים בכרובים שונים ובכל זאת מבנה השערים זהה ומיקומם סימטרי, כך שני פרקי האלגרו של הקונצ'רטו שלנו - פרק א' ופרק ג' - שונים במהלכי תוויהם, אך זהים במבנם. ארבעה חלקים לכל אחד מן הפרקים, בעלי אותה ארכיטקטורה הרמונית: שניהם מתחילים ברה מינור וכעבור זמן מה

הנושא מועבר למז'ור היחסי של הסולם הזה (פה מז'ור)**: החלק השני מתחיל במעבר אל הדומיננטה (לה מינור)*** והוא מסתיים במודולציה אל עבר המז'ור היחסי שלה (דו מז'ור), ואילו החלק השלישי הוא הליכה אל הסוב-דומיננטה (סול מינור)**** ואז אל המז'ור היחסי שלה (סי במול מז'ור). החלק הרביעי והאחרון משיב אותנו אל הטוניקה, כלומר אל רה מינור, הסולם המקורי.

הקונצ'רטי לצ'מבלו שהגיש באך לעולם בשנות לייפציג הם בין הקונצ'רטי הראשונים למקלדת שנכתבו אי פעם ומן השבעה שבכתב היד, רי"ב 1052 ברה מינור הוא הפופולארי ביותר למן המאה ה-19. פליקס מנדלסון נהג לנגנו ויוהנס בראהמס כתב לו קדנצה. לאורך המאה העשרים היה לנכס צאן ברזל של פרטואר הפסנתרנים, אף כי אוהדי "הביצועים האוטנטיים" מנסים להטיל את כל כובד משקלם לטובת ביצועו על מקלדת הצ'מבלו כבימי יוהאן סבסטיאן באך.

*שניים - לשני הבנים; שלושה - לבנים ולאב;

ארבעה - לשלושתם פלוס נגן הצ'מבלו יוהאן לודוויג קרנבס.

לכל סולם מינורי יש **סולם יחסי מז'ורי (ולהיפך). בין

סולמות יחסיים יש קרבה והמעבר ביניהם נשמע טבעי.

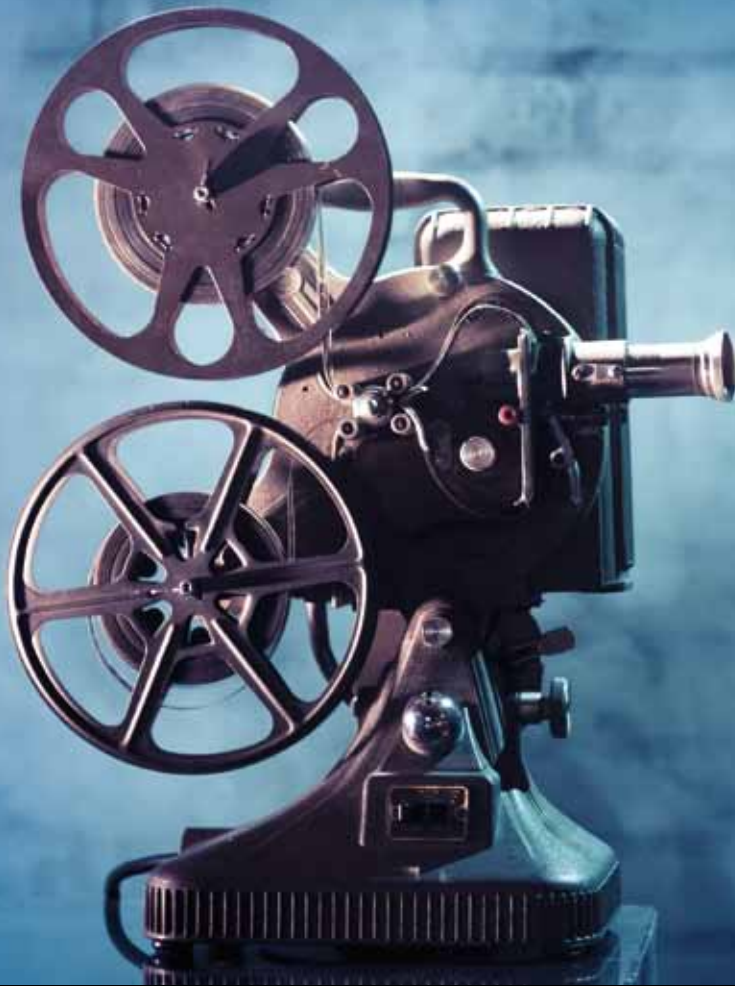
*****דומיננטה** היא הצליל החמישי בסולם. "מתח" נוצר בין האקורד שבבסיסו **הדומיננטה** לבין האקורד שבבסיסו צליל **הטוניקה**, כלומר הסולם שבו כתובה היצירה.

******הסוב-דומיננטה** היא הצליל הרביעי בסולם. ה"מתח"

שנוצר בין אקורד **הסוב-דומיננטה** לבין אקורד **הטוניקה** פחות מזה שבין אקורד **הדומיננטה** לאקורד **הטוניקה**.

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מנהל מוסיקלי: אבנר בירון

סרט קלאסי

אבנר בירון מנצח
אלכסנדר קורסנטיה פסנתר (גאורגיה-ארה"ב)

רחובות / אולם ויקס, מכון ויצמן למדע. יום א', 19.5.13 בשעה 20:30
כרטיסים במשרד לטוס: 08-9364979

ירושלים / אולם הנרי קראון. יום ג', 21.5.13 בשעה 20:00
כרטיסים: בקופת תיאטרון ירושלים 02-5605755 ובקופת התזמורת

כרמיאל / היכל התרבות. יום ד', 22.5.13 בשעה 20:30
כרטיסים: בקופת היכל התרבות 04-9881111

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות. מוצ"ש, 25.5.12 בשעה 21:00
כרטיסים בקופת התזמורת ובסופ"ש בלבד בנייד 054-8028095

• **פרוקופייב** סימפוניה מס' 1 ברה מז'ור,
אופ' 25 (ה"קלאסית")

• **מוצרט** קונצ'רטו לפסנתר מס' 21

• **בטהובן** סימפוניה מס' 3, אופ. 55
במי במול מז'ור ("ארואיקה")

קופת התזמורת 1-700-55-2000
www.jcamerata.com

מקום חשוב במרקם הסונורי. ליצירה שלושה פרקים הבנויים במתכונת הקונצ'רטו הקלאסי, שמבחינתי היא אידיאלית כפתרון של אפשרויות הדיאלוג בין סולן לאנסמבל מורחב.

הפרק הראשון פותח מיד בנושא הראשי שבו משולב הפסנתר כחלק מן התזמורת. תפקידי הסולו מתפתחים תוך דו־שיח מתמיד עם קבוצות כלים שונות עד להופעתו של הנושא השני, המלוּדי יותר, באבוב סולו. מכאן משתלבים הפסנתר והתזמורת בפיתוח מתמשך של המוטיבים השונים עד להופעה החוזרת של הנושא הראשי בצורתו המקורית. חטיבת הסיום מורכבת יותר מבחינה ריתמית, עד לצלילי הגמר, החותמים את הפרק חרישית.

הפרק השני נושא אופי של פנטסיה לירית ותפקיד בולט ניתן בו לקרן האנגלית ולקלרנית הבס. מוסיקאים ויודעי ח"ן יבחינו כאן בשורת הטונים העיליים (ברה מז'ור) המופיעה בסולו של הפסנתר בתחילת הפרק ובסופו.

הפרק השלישי הוא רונדו, פשוטו כמשמעו, עם בית חוזר וקטעי ביניים מנוגדים. יש כאן גם מעין קדנצה, אך אין היא הזמנה להפגנת טכניקה וירטואוזית של הפסנתרן אלא מעין וידוי אישי, אולי נוסטלגי, שלי כמלחין, עם רמזים אל יצירותיי מן העבר הרחוק או הקרוב. מבחינה סגנונית קרוב הקונצ'רטו ליצירותיי המוקדמות, שבהן בולטים אלמנטים מן הרוח הישראלית ה"ים־תיכונית". בעיקר בולט הדבר בפרק השלישי.

צילום: אסתר קורן

בביצוע היצירה מציינת הקאמרטה את יום הולדתו ה-85.

המלחין על יצירתו

הקונצ'רטו לפסנתר חובר בשנים 2009-2010 על פי הזמנה של התזמורת הפילהרמונית של דואיסבורג שבגרמניה ובוצע שם בבכורה בקיץ 2010 על ידי הסולנית היידרון הולטמן ובניצוח בנג'מין שוורץ. ההרכב התזמורתי קטן יחסית, פרט לכלי ההקשה, התופים

צבי אבני, מבכירי הקומפוזיטורים בישראל וחתן פרס ישראל, נולד בגרמניה ב-1927 ועלה ארצה בשנת 1935. את ראשית צעדיו בתחום המוסיקה עשה בכוחות עצמו ואחר כך למד אצל פאול בן־חיים ומרדכי סתר באקדמיה למוסיקה בתל אביב. בהמשך השתלם בארצות הברית אצל ולדימיר אוסצ'בסקי במרכז למוסיקה אלקטרונית של אוניברסיטת קולומביה (שנקרא אז מרכז קולומביה-פרינסטון) ובטנגלווד אצל אהרון קופלנד ולוקאס פוס. אבני שימש כראש החוג לתיאוריה ולקומפוזיציה באקדמיה למוסיקה ולמחול על שם רובין בירושלים, יסד בה את המעבדה למוסיקה אלקטרונית ועמד בראשה. כיום הוא משמש בה פרופסור לתיאוריה ולקומפוזיציה.

יצירותיו כוללות מוסיקה תזמורתית, מוסיקה קאמרית להרכבים שונים, מוסיקה קולית ומקהלתית, מוסיקה אלקטרונית וכן מוסיקה לבלט, לתיאטרון, לסרטים אמנותיים ולתסכית רדיו. רבות מהן הודפסו ורבות יצאו לאור על גבי תקליטים ותקליטורים והן מבוצעות לעיתים תכופות בידי סולנים, הרכבים ותזמורות סימפוניות בארץ, באירופה ובאמריקה.

צבי אבני זכה בכמה וכמה פרסים חשובים: מלביד פרס ישראל למוסיקה (2001), זכה גם בפרס האמנות של מדינת הסאר בגרמניה (1998), פרס ראש ממשלת ישראל על מפעל חיים (1998), פרס אקו"ם על מפעל חיים (1986), פרס אנגל, פרס ליברסון, פרס קיסטרמאיר ועוד.

הקאמרטה הישראלית ירושלים גאה לארח את
התזמורת הסימפונית של לוצרן לשני קונצרטים בישראל

The Israel Camerata Jerusalem is proud to host the
Luzerner Sinfonieorchester / Lucerne Symphony Orchestra
For two special concerts in Israel

LUZERNER
SINFONIEORCHESTER
LSO

מחירים
מיוחדים
עד 30.4.13
בלבד

מתיאס באמרט מנצח
סר ג'יימס גאלווי חליל

Matthias Bamert conductor
Sir James Galway flute

מנדלסון / רוי בלס אופ' 95
קרל סטמיץ / קונצ'רטו לחליל ולתזמורת בסול מז'ור
מוצרט / אנדנטה לחליל ולתזמורת ק. 315
ברהמס / סימפוניה מס' 4 במי מינור אופ' 98

Mendelssohn / Ruy Blas op. 95
Stamitz / Concerto for flute and orchestra in G Major
Mozart / Andante for flute and orchestra K. 315
Brahms / Symphony n.4 in e minor op. 98

ירושלים, אולם הנרי קראון
יום ג', 2.7.13 בשעה 20:00,
תל אביב, המשכן לאמנויות הבמה
יום ה', 4.7.13, בשעה 20:00

Jerusalem: Henry Crown Hall
Tuesday, July 2 2013 at 20:00
Tel Aviv Performing Arts Center
Thursday, July 4 2013 at 20:00

מחירי כרטיסים: באולם / 325 ש"ח, ביציע / 275 ש"ח
מחיר מיוחד למנוי הקאמרטה עד ה-30.4.13:
באולם / 240 ש"ח, ביציע / 200 ש"ח

Tickets Prices: Hall / NIS 325, Galleries / NIS 275
For Camerata subscribers special price until 30.4.13:
Hall / NIS 240, Galleries / NIS 200

THE TOUR WAS ENABLED WITH THE SPECIAL HELP OF

ביקור התזמורת בישראל באדיבות

"הצחוק הוא תרכיז חופשה" התנסח הקומיקאי היהודי אמריקני מילטון בָּרל. היידן, בעל חוש ההומור, הצליח לרקוח לנגניו מן התרכיז הזה חופשה של ממש.

הסיפור ידוע: משפחת אסטרהאזי מעסיקת של היידן חילקה את זמנה בין שלוש משכנותיה הנסיכיים: ארמון החורף בווינה, בית המשפחה באייזנשטאדט וטירת אסטרהאזה*, ארמון תענוגות תואם וורסאי בצפון-מערב הונגריה. ניקולאוס אסטרהאזי אהב את הארמון הזה כל כך, עד כי נטה לדחות שוב ושוב את חזרתו לאייזנשטאדט. נגני ה-Kapelle (שישה כנרים, ויולן, צ'לן, קונטרבס, פגוטסט, שני אבובנים וארבעה נגני קרן) נאלצו לשהות עמו בארמון בעוד משפחותיהם נותרות מאחור בערים האוסטריות, בלא רשות להצטרף אליהם. בשנת 1772, כשנודע לחברי ה-Kapelle כי "האדון" מתכנן להאריך את שהייה בארמון הכפרי עוד בשבועות ולא בימים, באו רושפים אל Kapellmeister היידן, בבחינת "מה לעשות?!" והנה זאת העצה שמצא פאפא היידן הטוב והמיטיב: קונצרט החצר הקרוב זימן לנסיך ניקולאוס (או גם: מיקלוש) הפנינג מוסיקלי, בגדר "רמז דק".

הדרמה איננה מתגלה מיד. היא מתרחשת בעיקר בפרק הרביעי והאחרון, אך גם לפני כן יש כמה סוגיות האומרות דורשני: הסימפוניה כתובה בפה דיאז מינור, סולם נדיר ביותר, המציב אתגרי כוונן לכמה מן הנגנים; אולי הדבר בא לרמז כי בחבורה מקצוענית עסקינן, שיש לכבד את צרכיה.

הפרק הראשון הוא סונטה חד-נושאת אנרגטית ודחופת סטקאטו, משובצת ניגודי פיאנו-פורטה ודילוגים נחשויים במלודיה. ארפג'י מינוריים בכינורות הראשונים מנוגדים לסינקופות תזזיתיות בכינורות השניים וכל זה מלווה אקורדים משוכים בכלי הנשיפה. והנה - את המערבולת האנרגטית הזאת היידן קוטע במפתיע ולזמן קצר (34 תיבות) במנגינה עדינה ורוגעת, תפנית קיצונית לסער ולפרץ שקדמו. במהרה מתברר כי האתנחתא היא אך אשליה חולפת, הנעלמת כלעומת שצצה ומחזירה אותנו למרוץ. האם יש כבר באתנחתא הזאת משום רמיזה?

הפרק השני בלה מז'ור וב-3/8 מתחיל בפיאניסימו. על רקע "הליכה" מדודה של הבסים, כינורות עטויי עמעמים מנגנים מנגינה עטורת קישוטים הקרויים סְמִיכִים (אֶפּוֹג'טורות), המעניקים לה ליטופיות כשל חתול המשפשף ראשו ברגל אדונו. או אז, שוב על רקע הליכת הבסים, אמרות סולו עונות של כינורות נשמעות כבקשת חסד ואמרות אוניסונו קצרצרות של זוג האבובים מגובים מדי פעם על ידי הקרנות נדמים כטיעוני סיכום רפים של ראשי ועד מנומס.

אם סולם הסימפוניה הוא פה דיאז מינור, הרי שחמשות **הפרק השלישי**, מינואט כצפוי, מקושטות כחורשת שיחים בששת הדיאזים של סולם פה דיאז מז'ור. הריקוד חזרתי ככל מינואט והקרנות המשמיעות קולן בו מזכירות למתכנסים את מרדפי הציד הנערכים מדי פעם בפעם בסביבות הארמון הכפרי. סיומי המקטעים לאים ובלתי החלטיים.

ואז בא **הפרק הרביעי**. בתחילה הוא מתנהל כפינאלה היידני צפוי: מפעמו פרסטו, משקלו 2/2, צורתו סונטה, סולמו פה דיאז מינור והוא אומר להביאנו אל הסיום הצפוי בסביבות דקתו השלישית. אלא אז הרפריזה** נפסקת באחת ופרק כמו-חמישי, אדנו בלה מז'ור וב-3/8 מתמקם שם בניחותא.

האם חזרנו אל תחינות הפרק השני? ייתכן! כי הכינורות שרים שיר נוגה, נתמכים על ידי פולסים של כלי הנשיפה. ואז האבובים והקרנות מנגנים ניגון ואבובן א' קם ויוצא, לא לפני שהוא מכבה את נרו. מן הכסא שלידו קם נגן הקרן במי ויוצא בעקבותיו. האנסמבל ממשיך ומנגן, עדיין נרות רבים מאירים את תווייהם, אך הנה עוד נשפנים מכבים נרותיהם: הפגוטסט, גם אתה? וגם עוד אבובן? חֶשבֶנוך נאמן! מה חושבת לה הדוכסית אוחת המניפה? מה עובר במוחו של בעל הטירה? יוצאת גם הקרן בלה. הקונטרבס משמיע מחשבה עמוקה וגם הוא, הגדול, נישא מעל, החוצה, אל החופש. והצ'לו; והכינור השלישי והרביעי; והוויולה, גם את? על אנסמבל של שני כנרים האם נחוץ כי ינצח מנצח? ואמנם גם הוא בהולכים. נרות מעטים מאירים חמשות מתקצרות. גם בפרטיטורה ההצגה נראית.

מסופר כי כבר למחרת קרא הנסיך למאסטרו והודיעו: "יפה, יוזף. הבנתי. סעו הביתה!".

*בהונגרית "háza" - פירושו "בית" ואילו "hazy" - פירושו "מבֵּית". מכאן שמשפחת Eszterházy גרה ב-Eszterháza. **מחזור - נושא המוצג בתחילת פרק וחוזר אחר כך.

Vive les Vacances

SEASON
29
2012
2013

Avner Biron conductor
Daniel Gortler piano (Israel-USA)

- **Claude Debussy** (1862-1918)
String Quartet no.1 op. 10 in G minor
(orchestral version)
- **Johann Sebastian Bach**
(1685-1750)
Keyboard Concerto in D minor
BWV 1052
- Intermission
- **Zvi Avni** (1927)
Concerto for piano and orchestra
(Israeli premiere)
- **Franz Josef Haydn** (1732-1809)
Symphony no 45,
(Farewell symphony)
in F sharp minor

Jerusalem / Henry Crown Hall
Tuesday, February 19 2013 at 20:00

Kfar Saba / Auditorium Kiryat Sapir
Wednesday, February 20 2013 at 20:30

Rehovot / Wix Auditorium Weizmann Institute
Thursday, February 21 2013 at 20:30

Tel Aviv / Tel Aviv Museum of Art
Saturday, February 23 2013 at 20:00

The Israel Camerata Jerusalem

Music Director and Founder: **Avner Biron**

Composer in Residence: **Josef Bardanashvili**

The musicians

*principal player **assistant principal

1st Violin

Arnold Kobiliansky*
Natalie Sher*
Carmela Leiman**
Michael Boyaner
Pavel Galaganov
Sophia Kirsanova
Roman Yusupov

2nd Violin

Étienne Meneri*
Eduard Reznik**
Michael Kontsevich
Zina Levin
Keren Lipker

Viola

Michael Plaskov*
Doron Alperin
Boris Rimmer
Andrei Shapelnikov
Michael Yavker

Cello

Yefim Eisenstadt*
Marina Katz*
Zvi Orleansky*
Alexander Sinelnikov**

Bass

Dmitri Rozenzweig*
Genadi Litvin

Flute

Esti Rofé*

Oboe

Muki Zohar*
Ori Meiraz

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*
Adrian Aroyo Solis

Trumpet

Marat Gurevich

Guest concertmaster: Matan Dagan

Guest musicians: Ilya Schwartz, clarinet; Karen Phenpimon Zehavi, timpani; Oded Geizhals, percussion

Board of Directors and Members of Association

*Member of the board

Prof. Ruth Arnon*, Chairman
Jacob Aizner*
Dr. Hanan Alon

Shimshon Arad
Prof. Avi Ben Basat
Robert Drake

Izaak Elron*
Eli Eyal
Prof. Menachem Fisch*

Prof. Benny Geiger*
Yair Green*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon

Nissim Levy
Baruch Shalev*
Moshe Vidman*
Sara Zelkind

Administration

General Manager: Ben-Zion Shira
Administrative Manager: Michael Kontsevich
Producer and Librarian: Abigail Sandler

Marketing Manager: Ittai Shickman
Sales: Dagan Feder
Secretary: Claire Yinon

Stage Manager: Valery Aksyonov
Legal Advisor: Adv. Ami Folman
Accountant: Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfati) Jerusalem | Tel: +972-2-5020503 Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

The Orchestra is supported by: The Ministry of Culture and Sport | The Municipality of Jerusalem
The Marc Rich Foundation | and by the generous support of various donors.

SEASON 29 2012
2013

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALEM
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

VIVE LES VACANCES